

RAPPORT

Nader onderzoek gemaal Hitland

Toets aan de Wet natuurbescherming, onderdeel
Soortenbescherming

Klant: Hoogheemraadschap van Schieland en
Krimpenerwaard

Referentie: KGM245-RHD-ZZ-XX-RP-OM-0059

Status: A1/C01

Datum: 2 september 2022

HASKONINGDHV NEDERLAND B.V.

Larixplein 1
5616 VB Eindhoven
Water & Maritime
Trade register number: 56515154

+31 88 348 42 50 **T**
info@rhdhv.com **E**
royalhaskoningdhv.com **W**

Titel document: Nader onderzoek gemaal Hitland

Sub titel: Toets aan de Wet natuurbescherming, onderdeel Soortenbescherming
Referentie: KGM245-RHD-ZZ-XX-RP-OM-0059
Status: C01/A1
Datum: 2 september 2022
Projectnaam: BH8919
Projectnummer: BH8919
Auteur(s): [REDACTED]

Opgesteld door: [REDACTED]

Gecontroleerd door: [REDACTED]

Datum: 2 september 2022

Goedgekeurd door: [REDACTED]

Datum: 2 september 2022

Classificatie

Projectgerelateerd

Behoudens andersluidende afspraken met de Opdrachtgever, mag niets uit dit document worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt of worden gebruikt voor een ander doel dan waarvoor het document is vervaardigd. HaskoningDHV Nederland B.V. aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid voor dit document, anders dan jegens de Opdrachtgever.

Let op: dit document bevat mogelijk persoonsgegevens van medewerkers van HaskoningDHV Nederland B.V.. Voordat publicatie plaatsvindt (of anderszins openbaarmaking), dient dit document te worden geanonimiseerd of dient toestemming te worden verkregen om dit document met persoonsgegevens te publiceren. Dit hoeft niet als wet- of regelgeving anonimiseren niet toestaat.

Inhoud

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding	1
1.2	Resultaten quickscan	1
1.3	Onderzoeksvragen en doel van de rapportage	2
1.4	Onderzoeksopzet nader onderzoek	3
1.5	Leeswijzer	3
2	Projectomschrijving	4
2.1	Ligging projectgebied	4
2.2	Beschrijving en impressie van het deelgebied	4
2.3	Voorgenomen ingreep	7
3	Vleermuizen	10
3.1	Resultaten	10
3.2	Effectbeoordeling	11
4	Bever	12
4.1	Resultaten	12
4.2	Effectbeoordeling	14
5	Conclusie	15
5.1	Vleermuizen	15
5.2	Bever	15
5.3	Advies	15
	Geraadpleegde literatuur	16

Bijlagen

Bijlage 1: Juridisch kader van de Soortenbescherming in de Wnb

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

In Nieuwerkerk aan den IJssel wordt het gemaal “Hitland” vervangen voor een nieuw gemaal op een andere locatie, circa 120 meter ten zuidwesten van het huidige gemaal. Bij het nieuwe gemaal wordt ook een vispassage gerealiseerd met aansluitend een rustplaats voor vissen. De watergangen in het plangebied worden hiervoor opgeschoond, waarbij ook één van de bestaande watergangen wordt verbreed. Dit zal gepaard gaan met de kap van bomen.

Het voornemen is een ruimtelijke ingreep zoals bedoeld in het kader van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb). Als de voorgenomen ingreep leidt tot het overtreden van verbodsbepalingen betreffende beschermde gebieden en/of soorten moet een vrijstelling, ontheffing of vergunning worden verkregen om de ingreep te mogen voeren. Daarom is het noodzakelijk om de mogelijke effecten van de ingreep op onder de Wnb beschermde gebieden en/of soorten te onderzoeken.

In 2021 is om deze reden in het kader van de Wnb een quickscan uitgevoerd om potentiële effecten op beschermde flora en fauna en beschermde gebieden in kaart te brengen (Royal HaskoningDHV, 2021). Uit dit onderzoek blijkt dat het projectgebied geschikt is als biotoop voor verschillende beschermde soorten, waardoor negatieve effecten niet op voorhand zijn uitgesloten.

1.2 Resultaten quickscan

Het voorkomen van beschermde grondgebonden zoogdieren, vleermuizen, broedvogels waarvan de nestplaats jaarrond beschermd is, algemene broedvogels en amfibieën in het plangebied is niet uitgesloten. Het voorkomen van beschermde vaatplanten, vissen, reptielen en ongewervelden wordt niet verwacht (Royal HaskoningDHV, 2021). In Tabel 1-1 is een overzicht van de mogelijk voorkomende beschermde soorten weergegeven.

Tabel 1-1. Overzicht van mogelijk voorkomende soorten in het projectgebied, de mogelijk optredende negatieve tijdelijke en permanente effecten, het verbodsartikel dat van toepassing is en eventueel te nemen vervolgstappen.

Soortgroep	Soort of soorten	Tijdelijke en/of permanente effecten?	Verbodsartikel Wnb	Vervolgstappen/voorzorgsmaatregel en noodzakelijk?
Grondgebonden zoogdieren	Steenmarter*	Verstoren en/of doden van individuen en aantasten van verblijfplaatsen	Artikel 3.10, lid 1a en 1b	Nemen van voorzorgsmaatregelen en werken volgens een ecologisch werkprotocol.
	Bosmuis, bunzing, egel, haas, hermelijn, konijn, ree, veldmuis, vos, wezel en woelrat.		Artikel 3.10, lid 1a en 1b	Nemen van voorzorgsmaatregelen en/of mitigerende maatregelen, het aanvragen van een ontheffing is niet aan de orde, omdat deze soorten op de vrijstelde soortenlijst van de provincie Zuid-Holland zijn vermeld.
	Bever	Verstoren en/of doden van individuen en aantasten van verblijfplaatsen	Artikel 3.5, lid 1, 2 en 4	Nader onderzoek , nemen van voorzorgsmaatregelen en/of mitigerende maatregelen en mogelijk aanvragen ontheffing, werken volgens een ecologisch werkprotocol.

Vleermuizen	Gewone dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis, tweekleurige vleermuis en gewone grootoorvleermuis.	Verstoring en mogelijk doding van individuen en aantasten van verblijfplaatsen, foerageergebied en vliegroutes	Artikel 3.5, lid 2 en 4	Nader onderzoek , van te kappen bomen, nemen van voorzorgsmaatregelen en werken volgens een ecologisch werkprotocol.
Broedvogels met jaarrond beschermd nest*	Verschillende soorten als: boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer en wespandief.	Verstoring van broedende vogels en doden van individuen, en mogelijk vernietiging van jaarrond beschermde nesten.	Artikel 3.1, lid 1, 2 en 4.	Nemen van voorzorgsmaatregelen en werken volgens een ecologisch werkprotocol.
Algemene broedvogels	Verschillende soorten als: houtduif, kauw, patrijs en merel	Verstoring van broedende vogels en doding van individuen	Artikel 3.1, lid 1, 2 en 4.	Nemen van voorzorgsmaatregelen, werken volgens een ecologisch werkprotocol.
Amfibieën	Bastaardkikker, bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander en meerkikker.	Doden van individuen en aantasten van verblijfplaatsen	Artikel 3.10, lid 1a en 1b	Nemen van voorzorgsmaatregelen, werken volgens een ecologisch werkprotocol.

* In de quickscan (Royal HaskoningDHV, 2021) staat aangegeven dat nader onderzoek naar de steenmarter en broedvogels met een jaarrond beschermd nest noodzakelijk is. Echter worden voor het voornemen geen geschikte bomen voor de steenmarter en broedvogels met een jaarrond beschermd gekapt. Hierdoor kunnen negatieve effecten worden voorkomen door het nemen van voorzorgsmaatregelen en is het uitvoeren van nader onderzoek naar deze soortgroepen niet noodzakelijk.

De werkzaamheden voor de aanleg van het nieuwe gemaal kunnen mogelijk negatieve effecten hebben op deze soorten, indien zij aanwezig zijn. Hoogheemraadschap van Schieland en Krimpenswaard heeft om deze reden aan Royal HaskoningDHV gevraagd een soortgericht vervolgonderzoek uit te voeren om de effecten van de ingreep inzichtelijk te maken voor de soorten waarvan het voorkomen op basis van de quickscan niet is uitgesloten. Het gaat hierbij om de soortgroep vleermuizen en de bever waarvan voorkomen in de directe omgeving van het plangebied bekend is.

Op basis van de onderzoeksresultaten wordt beoordeeld of sprake is van overtreding van verbodsbepalingen voor onder de Wet natuurbescherming beschermde dieren, en wordt bepaald of het aanvragen van een ontheffing voor de overtreding van verbodsbepalingen noodzakelijk is, waarbij de haalbaarheid wordt ingeschat. Het aanpassen van de werkzaamheden en/of het ontwerp voor de inrichting van het gemaal is hierin meegewogen. Te nemen (voorzorgs)maatregelen dienen geborgd te worden in een voor het werk specifiek opgesteld ecologisch werkprotocol.

1.3 Onderzoeksvragen en doel van de rapportage

Het doel van het soortgericht vervolgonderzoek is om aanwezige verblijfsfuncties van vleermuizen en de aanwezigheid van de bever nader te onderzoeken, zodat effecten van het voornemen beoordeeld kunnen worden in het kader van de Wet natuurbescherming. De onderzoeksvragen van het soortgericht onderzoek zijn daarom als volgt:

- Wordt het projectgebied gebruikt door vleermuissoorten? Zo ja, wat is de functie van het projectgebied voor deze soorten?
- Wordt het projectgebied gebruikt door de bever? Zo ja, wat is de functie van het projectgebied voor deze soorten?
- Welke (negatieve) effecten zijn te verwachten op deze soorten indien de voorgenomen ingreep doorgang vindt en welke verbodsbepalingen van de Wnb worden dan overtreden?
- Kunnen voorzorgsmaatregelen genomen worden om negatieve effecten en daarmee een overtreding van verbodsbepalingen te voorkomen? Zo ja, wat zijn die voorzorgsmaatregelen dan?
- Moeten mitigerende maatregelen genomen worden om negatieve effecten te verzachten en is het aanvragen van een ontheffing in het kader van de Wnb noodzakelijk, en zo ja, is een aanvraag voor een ontheffing haalbaar?

1.4 Onderzoeksopzet nader onderzoek

Op 22 maart 2022 (droog, zonnig, 20 graden Celsius, 2 Beaufort) en 5 mei 2022 (droog, bewolkt, 18 graden Celsius, 2 Beaufort) zijn twee terreinbezoeken uitgevoerd door twee deskundige ecologen werkzaam bij Royal HaskoningDHV. Door omhoog te kijken, soms met verrekijker, is beoordeeld of in de te kappen bomen voor vleermuizen geschikte holtes aanwezig zijn. Het onderzoek heeft plaatsgevonden tijdens het bladerloze seizoen waardoor de bomen goed geïnspecteerd konden worden. Het nadere onderzoek naar bever is uitgevoerd conform de richtlijnen van het Kennisdocument Bever (BIJ12, 2017). Tijdens de veldbezoeken is gelet op sporen zoals poep- en knaagsporen die wijzen op de aanwezigheid van bever in het plangebied.

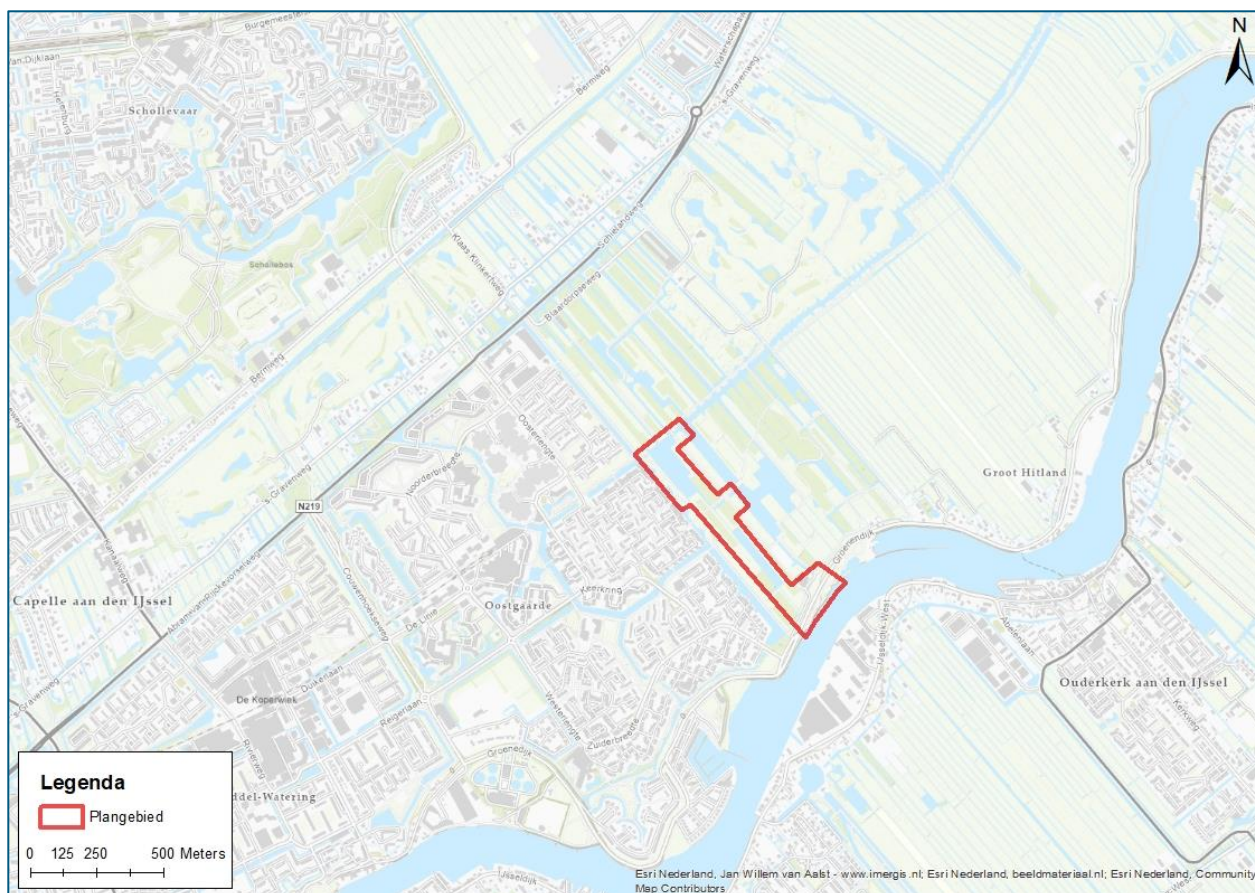
1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 is een beschrijving opgenomen van het plangebied en de voorgenomen ontwikkeling. In hoofdstuk 3 en 4 worden respectievelijk de resultaten van de nadere onderzoeken naar vleermuizen en de bever beschreven. In hoofdstuk 5 zijn de conclusies opgenomen. Tot slot is een overzicht van de geraadpleegde literatuur opgenomen. In bijlage 1 is het juridisch kader weergegeven van het hoofdstuk Soortenbescherming (H3) van de Wet natuurbescherming.

2 PROJECTOMSCHRIJVING

2.1 Ligging projectgebied

Het plangebied ligt in de gemeente Nieuwerkerk aan de IJssel in de provincie Zuid-Holland. Het is gelegen ten oosten van Capelle aan den IJssel, in het park Hitland. Het plangebied wordt in het zuiden begrensd door de rivier Hollandsche IJssel. In het westen grenst het plangebied aan de bebouwde kom van Capelle aan den IJssel. Het noorden en oosten van het plangebied bestaan voornamelijk uit polderlandschap. In de onderstaande afbeelding is de ligging en begrenzing van het plangebied weergegeven (Figuur 2-1).

Figuur 2-1. Ligging en begrenzing van het plangebied (rood) in Nieuwerkerk aan de IJssel.

2.2 Beschrijving en impressie van het deelgebied

Het plangebied is gelegen in park Hitland en de aanwezige begroeiing bestaat uit struweel, bos en graslanden. Door het landschap lopen vele watergangen en sloten. In de afbeeldingen op de volgende pagina's is een impressie van het plangebied opgenomen. De afbeeldingen geven de verschillende elementen weer die binnen het plangebied voorkomen, of van belang zijn in het kader van de voorgenomen werkzaamheden (Figuur 2-2 t/m Figuur 2-8).

Figuur 2-2. Links, de uitlaat van de huidige gemaal, waar met name riet omheen groeit. Rechts, graslanden waar het gemaal onder door loopt, met op de achtergrond de Groenendijk waarachter park Hitland ligt. Foto's: Royal HaskoningDHV, 6 oktober 2021.

Figuur 2-3. Het huidige gemaal. Foto: Google street view, 2018.

Figuur 2-4. Links, Overzicht van de Hitland parkeerplaats met aan de rechterzijde van de foto het gemaal omheind met een hek. Rechts, Populieren bos links van de parkeerplaats, waar linksachter een deel grond zal worden afgegraven voor het nieuwe gemaal. Foto's: Royal HaskoningDHV, 6 oktober 2021.

Figuur 2-5. Links, terrein waar een deel grenzend aan de bestaande watergang zal worden uitgegraven voor het nieuwe gemaal. Rechts, watergang die wordt verlengd. Foto's: Royal HaskoningDHV, 6 oktober 2021.

Figuur 2-6. Impressie van het gebied waar ze voornemens zijn de watergang te verbreden. Hierbij is de linker foto in zuidelijke richting genomen en de rechter foto in noordelijke richting vanaf hetzelfde punt. Foto's: Royal HaskoningDHV, 6 oktober 2021.

Figuur 2-7. Links, loopbrug dat aan de noordzijde van het plangebied ligt. Rechts, vanaf de brug kijkend in noordwestelijke richting. Ze zijn voornemens de bestaande watergangen hier te verbreden en verdiepen. Foto's: Royal HaskoningDHV, 6 oktober 2021.

Figuur 2-8. Links, impressie van het plangebied dat voor een deel bestaat uit hoge/dichte graslanden. Rechts, bosrand aan weerszijde van de graslanden, waar veel vogels zichtbaar gebruik van maakte van beschutting. Foto's: Royal HaskoningDHV, 6 oktober 2021.

2.3 Voorgenomen ingreep

Het bestaande gemaal Hitland wordt vervangen voor een nieuw gemaal. Het nieuwe gemaal zal op een afstand van ongeveer 120 meter zuidwestelijk van het huidige gemaal geplaatst worden. De sloop en de nieuwbouw gaan gepaard met de inzet van zware machines zoals graafmachines met rupsbanden.

Naast de bouw van het nieuwe gemaal zijn de volgende werkzaamheden beoogd:

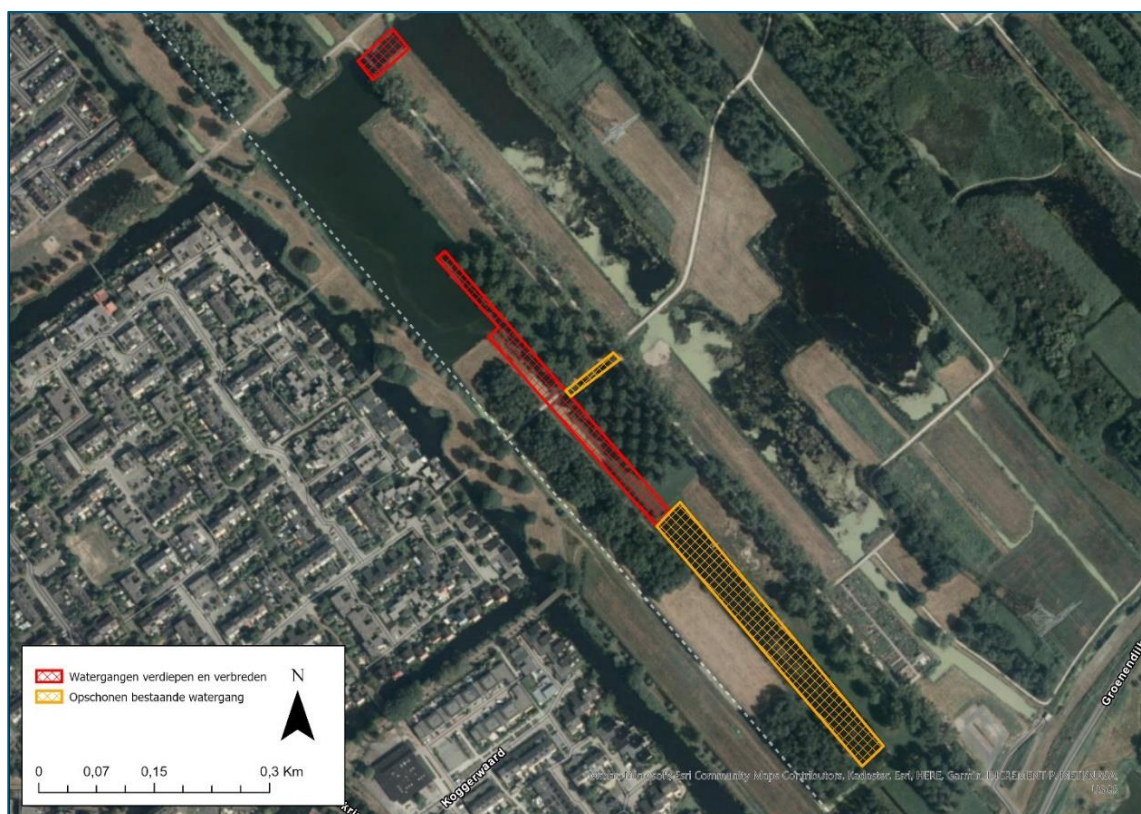
- De watergang direct ten noorden van de inlaatvoorziening van het nieuwe gemaal, wordt met 15 à 30 meter verlengd richting het zuiden. Hiervoor wordt grond die momenteel nog grasland is vergraven. De watergang wordt ook geschoond (Figuur 2-9).
- De smalle sloot direct ten noorden van het nieuwe gemaal (in het verlengde van de bredere watergang), wordt verbreed en verdiept tot aan de open plas aan de noordzijde van het plangebied (Figuur 2-10).
- Daarnaast wordt halverwege, ter hoogte van voorgenoemde sloot een zijtak hiervan opgeschoond.
- Aan de noordzijde van het plangebied staat een brug waaronder de watergang wordt verdiept en verbreed.
- Nieuwe trafo en gebouw worden vlak bij het nieuwe gemaal geplaatst.
- Voor de sloop van het oude gemaal zal tot een halve meter onder het maaiveld worden gegraven.
- Bij de nieuwe locatie van het gemaal zullen enkele bomen gekapt moeten worden (Figuur 2-11).

Het graven, verdiepen en verbreden van watergangen gaat eveneens gepaard met de inzet van zware machines.

Volgens de planning zullen de werkzaamheden worden gestart in juni 2023 t/m juli 2024. Het is waarschijnlijk dat alleen overdag gewerkt gaat worden. Het oude gemaal wordt in de periode september 2024 t/m november 2024 gesloopt.

Figuur 2-9. Globaal overzicht van het nieuwe gemaal en het oude gemaal.

Figuur 2-10. Locaties binnen het plangebied waar watergangen worden verdiept en verbreed en waar watergangen worden geschoond.

Figuur 2-11. Locatie waar een groot gedeelte van de bomen gekapt zullen worden.

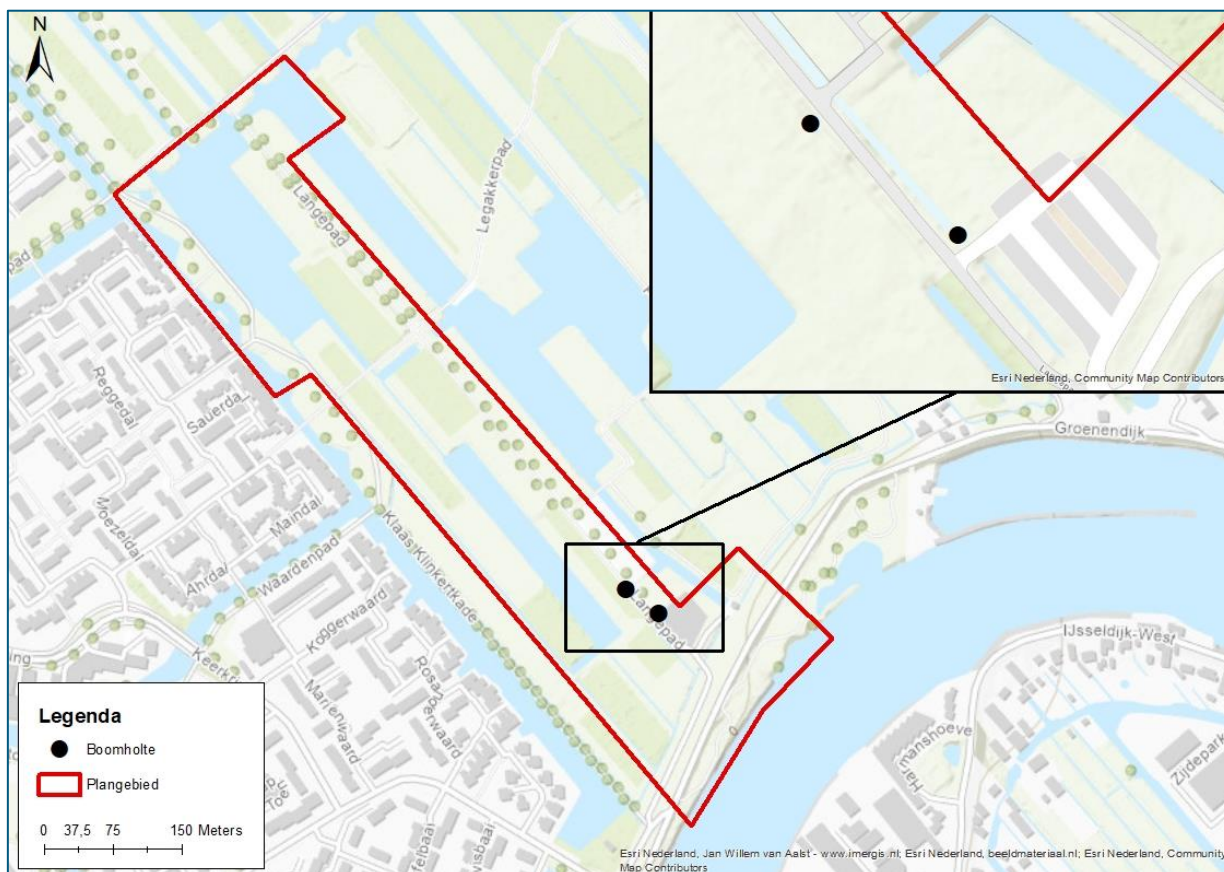
3 VLEERMUIZEN

Vleermuizen maken op verschillende manieren gebruik van het landschap. Zo hebben ze verblijfplaatsen, afhankelijk van de soort, in gebouwen of in bomen. Ze gebruiken daarnaast lijnvormige structuren om zich te oriënteren in het landschap en hierlangs en ook boven open weilanden, watergangen en/of plassen te foerageren. Uit de quickscan (Royal HaskoningDHV, 2021) is gebleken dat in het plangebied mogelijk verblijfplaatsen in bomen, vliegroutes en/of foerageergebied voor vleermuizen aanwezig zijn. In de directe omgeving van het plangebied is veel vergelijkbaar biotoop aanwezig dat door vleermuizen ook geschikt is als foerageergebied en vliegroutes. De aanwezigheid van essentiële vliegroutes en essentieel foerageergebied binnen het plangebied is daarom uitgesloten. Het voornemen leidt daarom niet tot permanente negatieve effecten op het foerageergebied en vliegroutes van vleermuizen. Doordat werkzaamheden alleen overdag zullen worden uitgevoerd is het optreden van tijdelijke negatieve effecten ook uitgesloten.

Naar aanleiding van de quickscan kan alleen niet worden uitgesloten dat door de kap van bomen voor vleermuizen geschikte verblijfplaatsen verloren gaan. Aangezien het voornemen kan leiden tot het verstoren en/of doden van individuen en het beschadigen en/of vernietigen van verblijfplaatsen, hetgeen overtreding van artikel 3.5, lid 1, 2 en 4, van de Wnb, is het uitvoeren van nader onderzoek noodzakelijk.

3.1 Resultaten

Tijdens het terreinbezoek zijn twee bomen met oude spechtengaten in het zuiden van het plangebied aangetroffen (Figuur 3-1). Doordat niet beoordeeld kon worden of deze holten naar boven uitgerot zijn is niet uitgesloten dat deze holtes door vleermuizen als verblijfplaats worden gebruikt. In de te kappen bomen zijn tijdens het onderzoek geen voor vleermuizen geschikte holtes aangetroffen.

Figuur 3-1. De twee oude spechtengaten die werden aangetroffen in de bomen in het plangebied.

3.2 Effectbeoordeling

Voor de aanleg van het nieuwe gemaal worden enkele bomen gekapt ten westen van de huidige parkeerplaats (Figuur 2-11). Echter is vastgesteld dat de bomen met de holtes voor het voornemen niet gekapt hoeven te worden. Het voornemen leidt daarom niet tot het vernietigen van verblijfplaatsen van vleermuizen. Doordat nabij de bomen geen extra verlichting wordt geplaatst is permanente beschadiging van verblijfplaatsen ook niet aan de orde. Aangezien de werkzaamheden alleen overdag zullen worden uitgevoerd is het optreden van tijdelijke negatieve effecten als gevolg van het voornemen ook uitgesloten. Overtreding van verbodsbepalingen van de Wnb ten aanzien van vleermuizen is niet aan de orde. Het uitvoeren van nader onderzoek naar het gebruik van de holtes door vleermuizen en het aanvragen van een ontheffing is niet noodzakelijk.

4 BEVER

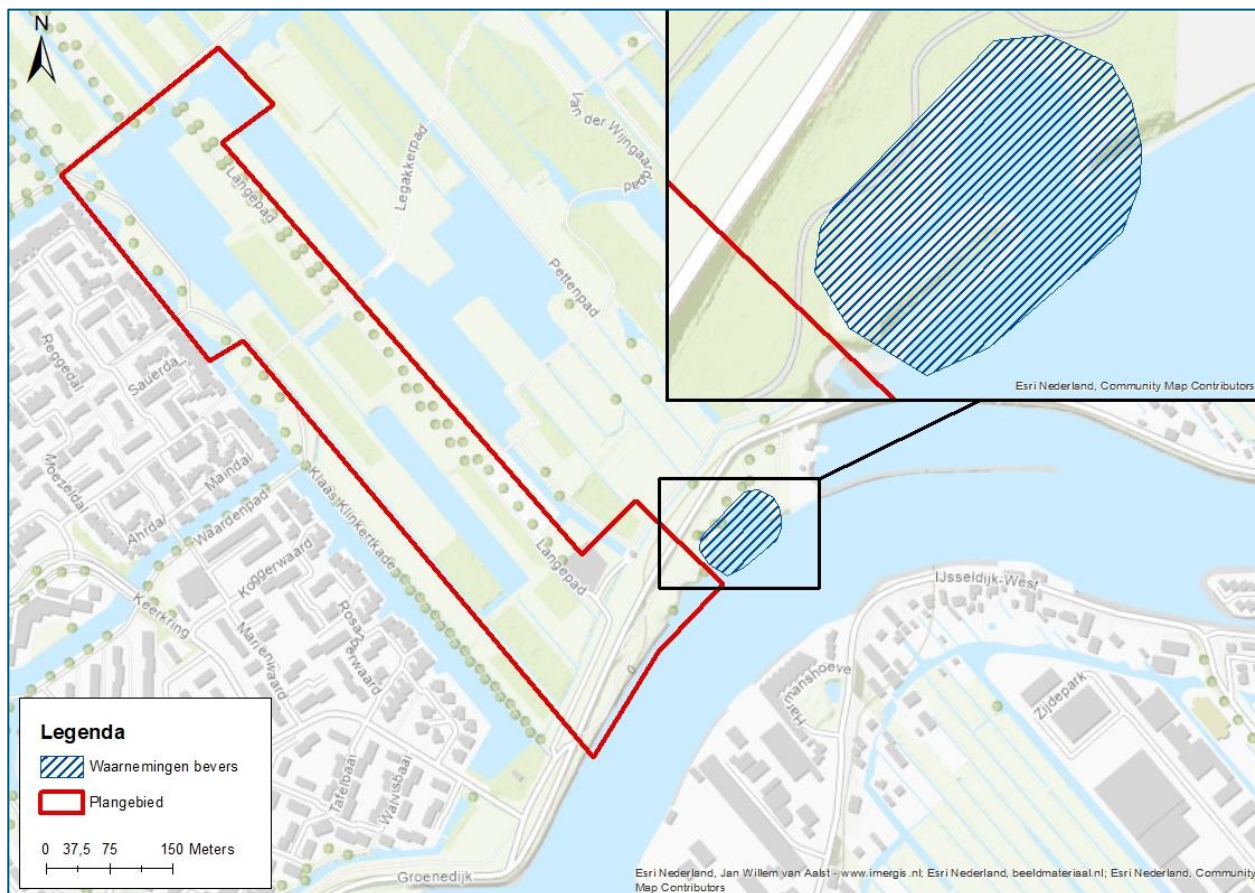
De bever kan overal voorkomen in zoet water van minimaal 50 centimeter diep met daarin waterplanten en met bomen, struiken en kruiden op de oever. Afhankelijk van de kwaliteit van de biotoop is het territorium van bever relatief klein (1-2 kilometer oeverlengte) tot zeer groot (20 kilometer oeverlengte). Bevers leven solitair of in een familieterritorium. In een territorium worden meerdere hollen en burchten gebruikt, soms tot enkele tientallen. Het grootste deel van het voedsel (planten, bast, bladeren en twijgen) wordt uit een strook van 10 tot 30 meter langs de oever gehaald, omdat bevers niet graag ver van het water zijn (Broekhuizen et al., 2016). Bevers zijn vooral 's nachts actief. Overdag brengen ze voornamelijk slapend door op legers, in hollen of in burchten. De paring gebeurt in het water, in januari of februari. Tussen april en juli worden de jongen (doorgaans twee tot vier) geboren. De jongen worden zes weken gespeend in een hol of burcht en komen doorgaans vanaf eind juni naar buiten. Op twee- tot driejarige leeftijd verlaten de jonge bevers het ouderlijk territorium (Zoogdiervereniging). Door de verschillende sporen die bevers achterlaten kan aanwezigheid in een gebied worden vastgesteld. Sporen van bevers kunnen bestaan uit:

- Vraatsporen aan bomen en struiken. Bevers laten in hun omgeving vaak vraatsporen achter op locaties met jong hout op de oever. Deze vraatsporen zijn te herkennen aan bijvoorbeeld een gevallen boom met een potloodvormige punt of een deels gevelde boom met zandlopervormige inkepingen. Maar ook afgeknaagde en/of afgekloven houtjes kan wijzen op de aanwezigheid van bevers in het gebied.
- Burchten. Deze zijn te herkennen aan een takkenhoop op de oever. De grootte van deze takkenhoop kan erg variëren. Bevers zijn vaak trouw aan de locatie van hun burcht. Als de burcht vernietigd is zal er op dezelfde plek weer een nieuwe burcht worden gemaakt.
- Dammen. Beverdammen bestaan uit een wal van takken en modder die loodrecht op de stroomrichting van, veelal vrij snelstromende, watergangen worden gebouwd. Veelal zijn deze watergangen 4 tot 5 meter breed. In kleinere sloten kan het voorkomen dat dammen van maïsstengels gebouwd worden.
- Beverkanalen, uitreedplaatsen en wissels. Van bevers is bekend dat deze kanaaltjes (goten) graven tijdens droogte of in moerasachtige terreindelen om naar een voedselbron of een burcht te geraken. Verder zijn bij wateren vaak wissels (looppaden) te vinden en kunnen in de oevers sterk uitgesleten opgangen ontstaan.
- Geursporen. In het territorium van een bever laat deze geurmerken achter die bestaan uit hoopjes van maximaal 10 centimeter hoog van bladeren, waterplanten, takjes, beverhoutjes en modder waarover een geurstof uit de anaalklieren wordt gespreoid. De geursporen zijn vooral te vinden tijdens de winter en voortplantingsperiode nabij de burcht, op wissels en op kalere plekken op de over nabij territoriumgrenzen en op foerageerplekken (BIJ12, 2017).

Uit de quickscan van 2021 (Royal HaskoningDHV) is gebleken dat in het plangebied mogelijk verblijfplaatsen van bevers aanwezig zijn en/of dat het gebied door de soort als foerageergebied gebruikt wordt. De werkzaamheden kunnen mogelijk leiden tot het beschadigen of vernietigen van vaste voortplantings- of rustplaatsen van de bever, indien deze aanwezig zijn in het plangebied. Daarnaast kan het voornemen mogelijk leiden tot het verstoring en/of doden van individuen van de bever, hetgeen overtredingen van artikel 3.5, lid 1, 2 en 4, van de Wnb. Het uitvoeren van nader onderzoek is daarom noodzakelijk.

4.1 Resultaten

Gedurende het eerste veldbezoek is de locatie nabij het plangebied bezocht waar in NDFF de meeste waarnemingen zijn gedaan van bevers (Figuur 4-1). Op deze locatie zijn meerdere sporen aangetroffen die duiden op de aanwezigheid van bevers op deze locatie. Dit zijn zowel oude als verse sporen. Enkele van deze sporen zijn weergegeven in onderstaande figuur (Figuur 4-2).

Figuur 4-1. De locatie nabij het plangebied waar meerdere waarnemingen zijn gedaan van bevers en beversporen.

Figuur 4-2. Enkele sporen die buiten het plangebied zijn aangetroffen. Foto's: Royal HaskoningDHV, 2022.

Ondanks dat in de directe omgeving van het plangebied waarnemingen van bevers bekend zijn, zijn in het plangebied geen sporen van bevers aangetroffen. Tijdens het eerste veldbezoek is wel een wissel aangetroffen maar deze is niet afkomstig van een bever (Figuur 4-3). Deze wissel is afkomstig van de eenden die aanwezig zijn in het gebied.

Figuur 4-3. De wissel (rood omcirkeld) die werd aangetroffen in het plangebied die niet afkomstig is van een bever. Foto: Royal HaskoningDHV, 2022.

4.2 Effectbeoordeling

In het plangebied ontbreekt het aan sporen van bevers zoals knaagsporen, dammen, burchten en geursporen. Wel is in het plangebied een wissel aangetroffen. Echter door het ontbreken van andere sporen en het feit dat deze ook door een andere soort zoals wilde eend gemaakt kan zijn, is deze niet afkomstig van een bever. Het is daarom uitgesloten dat het plangebied essentieel leefgebied vormt voor de soort. Verder nader onderzoek door bijvoorbeeld de inzet van wildcamera's is niet nodig. Het voornemen leidt dan ook niet tot permanente negatieve effecten op de soort. Ten oosten van het plangebied zijn wel sporen waargenomen van bevers. Het betreft voornamelijk knaagsporen. Doordat deze waarnemingen in de directe omgeving van het plangebied zijn gedaan is het wel mogelijk dat incidenteel een bever in het plangebied kan voorkomen. Doordat de werkzaamheden overdag worden uitgevoerd en de bever vooral 's nachts actief is zijn tijdelijke negatieve effecten als gevolg van het voornemen uitgesloten. Naar aanleiding van het onderzoek kan dan ook geconcludeerd worden dat het voornemen niet leidt tot overtreding van verbodsbepalingen van de Wnb. Aangezien alleen overdag gewerkt zal worden is het nemen van voorzorgsmaatregelen niet noodzakelijk.

5 CONCLUSIE

5.1 Vleermuizen

Nader onderzoek heeft plaatsgevonden naar de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen in bomen. Uit het nadere onderzoek volgt:

- In het plangebied zijn enkele bomen met potentieel geschikte verblijfplaatsen voor vleermuizen waargenomen.
- Doordat deze bomen voor het voornemen niet gekapt hoeven te worden en er geen extra verlichting zal worden geplaatst zijn negatieve effecten op vleermuizen uitgesloten.
- In de bomen die wel voor het voornemen gekapt dienen te worden ontbreekt het aan geschikte potentiële verblijfplaatsen voor vleermuizen.
- Overtreding van verbodsbepalingen van de Wnb ten aanzien van vleermuizen is niet aan de orde. Er hoeft geen verder nader onderzoek plaats te vinden.

5.2 Bever

Er is nader onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van bevers in het plangebied. Uit het nadere onderzoek volgt:

- In het plangebied ontbreekt het aan sporen van bevers.
- Er kan daarom uitgesloten worden dat het plangebied onderdeel is van essentieel leefgebied van de soort.
- Aangezien nabij het plangebied wel waarnemingen bekend zijn van bevers is het mogelijk dat de soort incidenteel in het plangebied voorkomt.
- Omdat alleen overdag gewerkt gaat worden leidt het voornemen niet tot negatieve effecten op de soort.
- Overtreding van verbodsbepalingen van de Wnb ten aanzien van de bever is niet aan de orde. Het uitvoeren van nader onderzoek en het aanvragen van een ontheffing is niet noodzakelijk.

5.3 Advies

Vanwege de voorgenomen planning en doorlooptijd voor het werk, is het belangrijk om rekening te houden met de aanwezigheid van algemene broedvogels en/of andere (van een ontheffingsaanvraag vrijgestelde) soorten als kleine grondgebonden zoogdiersoorten en/of amfibieën tijdens de uitvoering van het werk. Negatieve effecten op deze soorten, en daarmee het overtreden van verbodsbepalingen uit de Wnb, dienen te worden voorkomen door het nemen van voorzorgsmaatregelen. De voorzorgsmaatregelen moeten worden opgenomen in een ecologisch werkprotocol.

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

BIJ12 (2017). Kennisdocument Bever, versie 1.0 (BIJ12-2017-001). Utrecht, Nederland.

Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters & J.C. Buys (redactie; 2016). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Natuur van Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.

Royal HaskoningDHV (2021). Quickscan gemaal Hitland: in het kader van Wet natuurbescherming en de omgevingsverordening provincie Zuid-Holland. d.d. 22 oktober 2021, kenmerk BH8919WMP2110121204. Royal HaskoningDHV, Amersfoort.

Zoogdiervereniging. <https://www.zoogdiervereniging.nl/zoogdiersoorten>, voor informatie over bever, steenmarter en kleine marterachtigen.

Bijlage 1: Juridisch kader van de Soortenbescherming in de Wnb

Inleiding Wet Natuurbescherming

In Nederland is de bescherming van bepaalde soorten planten en dieren geregeld in de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb). Deze wet bevat regels voor de bescherming van natuurgebieden, in het wild levende dier- en plantensoorten en houtopstanden in Nederland.

Naast de bescherming van natuur en biodiversiteit voorziet de Wnb in de decentralisatie van taken en bevoegdheden en de vereenvoudiging van regelgeving. De Europese regelgeving, met name de Vogel- en Habitatrichtlijn, vormt het kader en het uitgangspunt van deze wet. Het instrumentarium van de Wnb sluit aan op het huidige omgevingsrecht en de toekomstige Omgevingswet. De uitwerking van de wet is vastgelegd in de regeling en het besluit natuurbescherming¹.

De Wet natuurbescherming kent naast de algemene zorgplicht (art 1.11) een drietal hoofdstukken die relevant zijn voor voorliggend voornemen. Hoofdstuk 2 van de Wnb gaat over de Natura 2000-gebieden en hoofdstuk 3 over soorten en hoofdstuk 4 over houtopstanden. Wat betreft de Wnb is het onderdeel Soortenbescherming van belang in het licht van de voorgenomen activiteit. Gebiedsbescherming (Hoofdstuk 2 van de Wnb) en de bescherming van Houtopstanden (Hoofdstuk 4 van de Wnb) is niet van toepassing voor het projectvoornemen. Onderstaande is voor het onderdeel Soortenbescherming het kader opgenomen.

Soortenbescherming

De Wnb kent drie algemene beschermingsregimes waarin de voorschriften van de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn en twee verdragen (Bern en Bonn) zijn geïmplementeerd en waarin aanvullende voorschriften zijn gesteld voor de dier- en plantensoorten die niet onder die specifieke voorschriften vallen, maar wel bescherming nodig hebben. Voor alle in het wild levende planten en dieren (dus ook voor soorten die niet zijn opgenomen in de Wnb) geldt de algemene zorgplicht conform Wnb artikel 1.11. Deze plicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild levende planten en dieren en hun leefomgeving.

Veelal komt de zorgplicht erop neer dat tijdens werkzaamheden negatieve effecten op planten en dieren zoveel mogelijk worden voorkomen, en dat bij de inrichting aandacht wordt besteed aan de realisatie van geschikt habitat voor plant en dier. De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht betekent niet dat geen effecten mogen optreden, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat de verstoring en eventueel lijden zo beperkt mogelijk is.

Beschermingsregimes

Het gaat om de volgende beschermingsregimes:

- *Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn (paragraaf 3.1 van de Wnb)*
Dit zijn alle van nature in Nederland in het wild levende vogels (zoals bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn).
- *Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (paragraaf 3.2 van de Wnb)*
Dit zijn soorten die genoemd zijn in Bijlage IV bij de Habitatrichtlijn, Bijlage I of II bij het Verdrag van Bern en Bijlage II bij het Verdrag van Bonn.
- *Beschermingsregime andere soorten (paragraaf 3.3 van de Wnb)*
Dit zijn soorten die genoemd zijn in Bijlage A en B van de Wnb. Het gaat hier om de bescherming van zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten van nature voorkomend in Nederland.

¹ <http://wetten.overheid.nl/BWBR0038662/2017-01-01>

Verbodsbepalingen

Elk van de beschermingsregimes kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van deze verboden. De verbodsbepalingen in de paragrafen 3.1 en 3.2 (van de Wnb) zijn een-op-een overgenomen uit de genoemde richtlijnen (zie Tabel 1) en verdragen en zijn uitsluitend van toepassing op de in deze richtlijnen en verdragen genoemde soorten. De bepalingen in paragraaf 3.3 zien toe op de 'nationale' andere soorten die zijn genoemd in de bijlagen A en B bij de Wnb. Hiervoor geldt een kleiner aantal verbodsbepalingen.

Bij de toetsing aan het soortbeschermingsdeel van de Wnb wordt bepaald of beschermde plant- en diersoorten kunnen voorkomen in het projectgebied en of de functionaliteit van het leefgebied van deze soorten aangetast wordt als gevolg van het project, waardoor de gunstige staat van instandhouding in gevaar komt.

Tabel 1: Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2	Beschermingsregime andere soorten § 3.3
Art. 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art. 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.	Art. 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen.
Art. 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.	Art. 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren.	Art. 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen.
Art. 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben.	Art. 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.	
Art. 3.1 lid 4 Het is verboden vogels opzettelijk te storen.	Art. 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen.	Art. 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.
Art. 3.1 lid 5 Opzettelijk storen is niet verboden indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.	Art. 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.	

Ontheffings- en vrijstellingsmogelijkheden

In beginsel moet met mitigerende maatregelen ervoor worden gezorgd dat de functionaliteit van het leefgebied niet wordt aangetast. Lukt dat niet en worden dus verbodsbepalingen overtreden, dan is een ontheffing nodig. Het beschermingsregime van de soort bepaalt de mogelijkheid tot het verkrijgen van een ontheffing. Artikelen 3.3, 3.8 en 3.10 van de Wnb bevatten de ontheffings- en vrijstellingsmogelijkheden van de genoemde verboden. Voor soorten van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn kan alleen vrijstelling worden verleend op basis van de in deze richtlijnen genoemde belangen (bijvoorbeeld openbare veiligheid of dwingende reden van groot openbaar belang). Onder de Wnb geldt voor deze soorten een ontheffingsplicht, behalve als het bevoegd gezag door middel van een zogenoemde vrijstelling anders besluit². Voor de 'andere soorten' van artikel 3.10 kunnen provincies en het ministerie van LNV een algemene vrijstelling van de ontheffingsplicht vaststellen middels een verordening. In specifieke gevallen geldt een vrijstelling van ontheffingsplicht als ruimtelijke ontwikkelingen uitgevoerd worden volgens een goedgekeurde gedragscode.

² Met uitzondering van een aantal in art 1.3 van de Wnb genoemde projecten (van nationaal belang)

Voorzorgs- en mitigerende maatregelen

Indien door voorzorgsmaatregelen de negatieve effecten volledig kunnen worden opgeheven, waardoor overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen kan worden, is het aanvragen van een ontheffing niet nodig. Het gaat erom dat de voorzorgsmaatregel zorgt dat de functionaliteit van voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van de aanwezige beschermde soort blijft behouden en de betreffende soort niet gedood, verwond of verstoord wordt.

De voorzorgsmaatregelen worden als randvoorwaarde meegegeven aan de aannemer. Indien dit niet wenselijk of mogelijk is, dan dienen mitigerende maatregelen genomen te worden om de optredende effecten te verzachten. Omdat sprake is van het overtreden van één of meerdere verbodsbepalingen, moet een ontheffing worden aangevraagd. In specifieke gevallen geldt een vrijstelling van ontheffingsplicht als ruimtelijke ontwikkelingen uitgevoerd worden volgens een goedgekeurde gedragscode.

Zorgplicht soortenbescherming

Voor alle planten en dieren (dus ook voor soorten, die niet zijn opgenomen in de Wnb) geldt de algemene zorgplicht conform Wnb artikel 1.11. Deze plicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild levende planten en dieren en hun leefomgeving. Veelal komt de zorgplicht erop neer dat tijdens werkzaamheden negatieve effecten op planten en dieren zoveel mogelijk dienen te worden voorkomen en dat bij de inrichting aandacht moet worden besteed aan de realisatie van geschikt habitat voor plant en dier. De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht betekent niet dat er geen effecten mogen optreden, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat de verstoring en eventueel lijden zo beperkt mogelijk is.

Werkwijze bij ruimtelijke ingrepen

Bij ruimtelijke ingrepen dient beoordeeld te worden welke negatieve gevolgen de ingrepen zullen hebben voor de eventueel aanwezige beschermde inheemse soorten. Hierbij is het van belang dat de volgende aspecten duidelijk worden:

- Welke beschermde plant- en diersoorten komen in en rondom het gebied voor?
- Leidt het realiseren van de plannen of de uitvoering van de geplande werkzaamheden tot handelingen die strijdig zijn met de verbodsbepalingen van de Wnb betreffende planten op hun groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving?
- Kunnen de plannen of de voorgenomen werkzaamheden zodanig aangepast worden dat dergelijke handelingen niet of in mindere mate gepleegd worden?
- Is om de plannen te kunnen uitvoeren of de werkzaamheden te kunnen verrichten ontheffing (ex. art. 3.3, 3.8 of 3.10 van de Wnb) van de verbodsbepalingen van de Wnb vereist?

Opzettelijkheid

In de Wnb is voor veel verbodsbepalingen de term opzettelijk van toepassing. Niet-opzettelijke handelingen waarbij verbodsbepalingen overtreden worden zijn niet verboden. Daarbij is van belang dat het Europese Hof van Justitie in zijn jurisprudentie heeft bepaald dat onder opzet ook voorwaardelijke opzet moet worden begrepen: "Daarvan is sprake als iemand een handeling verricht en daarbij bewust de aanmerkelijke kans aanvaardt dat zijn gedragingen schadelijke gevolgen hebben voor een dier of plant".

Wezenlijke invloed

Met de term 'wezenlijke invloed' wordt bedoeld op een wezenlijk negatieve invloed op een soort of populatie. Om te bepalen of sprake is van een wezenlijk (negatieve) invloed dienen de effecten van de activiteiten of werkzaamheden op de populatie te worden onderzocht. Of hiervan sprake is hangt af van de lokale, regionale, landelijke en Europese stand van de soort. Er is geen sprake van een wezenlijke invloed wanneer de populatie de mogelijke negatieve effecten van de activiteiten of werkzaamheden zelf op een zodanige wijze (bijvoorbeeld doordat voldoende uitwijkmogelijkheden zijn naar een volwaardig leefgebied elders) teniet kan doen dat er geen invloed is op de huidige staat van instandhouding van de soort. In alle gevallen geldt proportionaliteit. Effecten op een zeer zeldzame soort zullen op een lager niveau moeten worden gezien dan een zeer algemene soort. Bij soorten die zich niet over grote afstanden kunnen verplaatsen, zoals amfibieën, reptielen, planten en veel soorten insecten, is eerder sprake van een wezenlijk negatieve invloed dan bij soorten die zich over grotere afstanden kunnen verplaatsen. Van tijdelijke effecten kan een populatie van een soort zich over het algemeen gemakkelijker herstellen dan wanneer het om een aanhoudend negatief effect gaat.